

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації

Тетяна ЛИСЮК

ЕКСКУРСОЛОГІЯ

методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ «Туризм та
рекреація» освітньо-професійної програми «Туризм

Луцьк – 2026

УДК 796.5(077)

Л - 63

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Протокол №6 від 18 лютого 2026 р.)

Рецензент:

Фесюк В.О. – доктор географічних наук, професор, професор кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Лисюк Т.В.

Л – 63

Екскурсологія: методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація» освітньо-професійної програми Туризм. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2026. 62 с.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з освітнього компонента «Екскурсологія» спрямовані на формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти професійних компетентностей у сфері екскурсійної діяльності, розвиток аналітичного, творчого та комунікативного мислення, а також ознайомлення з сучасними підходами до організації, проведення та інноваційного розвитку екскурсій у контексті сталого та цифрового туризму.

УДК 796.5(077)

©Лисюк Т.В. 2026

©Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ТЕМА №1 Екскурсологія як наука. Категорійно-термінологічний апарат, предмет, завдання екскурсології.....	6
ТЕМА №2. Становлення та етапи розвитку екскурсійної справи в Україні та світі.....	8
ТЕМА №3. Класифікація екскурсій.....	12
ТЕМА №4. Методика та принципи побудови екскурсії.....	15
ТЕМА №5. Технологія проведення екскурсій.....	19
ТЕМА №6. Методика ведення екскурсій.....	23
ТЕМА №7. Професійна діяльність екскурсовода.....	28
ТЕМА №8. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування. Інклюзивний підхід в екскурсіях.....	33
ТЕМА №9. Організація екскурсійної діяльності в регіоні з урахуванням принципів сталого розвитку та світового досвіду.....	38
ТЕМА №10. Мультикультурна спадщина та природно-ресурсний потенціал регіону як основа формування екскурсійних маршрутів.....	43
ТЕМА №11. Інноваційний розвиток екскурсійної діяльності: цифровізація та сучасні формати.....	48
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	52
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	56

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах розвитку туристичної освіти особливе місце посідає «Екскурсологія» – наукова дисципліна, що досліджує закономірності, принципи, методи та технології організації екскурсійної діяльності.

Як інтегрована галузь знань, «Екскурсологія» поєднує теоретичні засади культурології, історії, педагогіки, музеєзнавства, соціології та туризмології, утворюючи цілісну систему про сутність, структуру, функції та розвиток екскурсій.

Розвиток екскурсійної діяльності сьогодні відбувається на перетині інноваційних технологій, глобальних соціокультурних процесів і принципів сталого розвитку. Екскурсії стають не лише формою дозвілля чи пізнання, а й ефективним інструментом культурної дипломатії, міжкультурної комунікації, формування національної ідентичності та популяризації історико-культурної спадщини. У цьому контексті підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних аналізувати, планувати та впроваджувати екскурсійні продукти на сучасному рівні, набуває стратегічного значення.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з освітнього компонента «Екскурсологія» розроблено з метою систематизації навчального матеріалу, активізації пізнавальної діяльності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація», освітньо-професійної програми «Туризм», а також для формування у них цілісного уявлення про «Екскурсологію» як науку та сферу практичної діяльності.

Самостійна робота є невід’ємним компонентом освітнього процесу та ключовою умовою формування фахових компетентностей магістрів. Вона сприяє розвитку здатності до критичного мислення, наукового аналізу, самостійного прийняття рішень і творчого підходу до професійних завдань.

Самостійне опрацювання теоретичних питань, виконання аналітичних і практичних завдань формує у здобувачів освіти навички самонавчання, самоорганізації, планування власної діяльності та відповідальності за результати навчання.

Особливу увагу в методичних рекомендаціях приділено самостійній роботі здобувачів, яка передбачає різні види навчальної активності:

- теоретичні завдання – для осмислення основних понять і категорій екскурсіології;
- практичні завдання – для опанування методів побудови та проведення екскурсій;
- дослідницькі завдання – для розвитку навичок самостійного пошуку, критичного мислення та наукового аналізу;
- творчі та креативні завдання – для стимулювання інноваційного мислення, здатності створювати власні методичні підходи та формати екскурсій.

Виконання таких завдань сприятиме поглибленню теоретичних знань, розвитку аналітичних і дослідницьких компетентностей, формуванню практичних умінь, необхідних для професійної діяльності в екскурсійній сфері. Здобувачі освіти набудуть уміння критично оцінювати наукові джерела, узагальнювати досвід провідних науковців і практиків, застосовувати набуті знання у створенні власних екскурсійних продуктів і програм.

Методичні рекомендації також сприяють вихованню культури наукового мислення, формуванню професійної етики, комунікативних навичок та усвідомленню ролі екскурсій як важливого інструменту культурного й освітнього впливу на суспільство.

Отже, запропонований навчально-методичний матеріал є важливим елементом підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі, сприяє формуванню професійних компетентностей і підготовці здобувачів до ефективної роботи в умовах динамічного, мультикультурного та технологічно розвиненого середовища сучасного туризму.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА №1. ЕКСКУРСОЛОГІЯ ЯК НАУКА. КАТЕГОРІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АПАРАТ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ЕКСКУРСОЛОГІЇ

МЕТА: сформуванати наукове розуміння «Екскурсіології» як галузі знань, визначити її предмет, об'єкт, завдання та місце у системі туристичних наук; дослідити міждисциплінарні зв'язки, функції екскурсійної діяльності та її роль у професійній підготовці фахівців сфери туризму.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Розкрийте сутність поняття «Екскурсіологія» та її місце в системі туристичних наук.
2. Охарактеризуйте основні функції екскурсійної діяльності.
3. Визначте міждисциплінарні зв'язки «Екскурсіології» з іншими галузями знань.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

1. Теоретичне завдання.

Тема: «Екскурсіологія як наука: сутність, структура, завдання».

Підготуйте короткий реферат або есе, у якому:

- дайте власне визначення поняття «*екскурсіологія*»;
- обґрунтуйте її місце у системі інших наук;
- окресліть основні напрями розвитку сучасної екскурсіології.

2. Аналітичне завдання.

Тема: «Категорійно-термінологічний апарат екскурсіології».

Складіть власний *термінологічний словник* з 10 ключових понять (наприклад: екскурсія, гід, екскурсант, екскурсійна послуга, маршрут, об'єкт показу тощо).

Поясніть зміст кожного терміну, вкажіть джерело визначення та коротко прокоментуйте його значення для практики екскурсійної діяльності.

3. Практичне завдання.

Тема: «Функції екскурсійної діяльності».

Створіть таблицю або інфографіку, де продемонструйте основні функції екскурсій (пізнавальну, виховну, комунікативну, рекреаційну, культурологічну, соціальну) та наведіть приклади, як вони реалізуються у реальних екскурсійних програмах.

4. Дослідницьке завдання.

Тема: «Міждисциплінарні зв'язки екскурсології».

Підготуйте коротке дослідження (2-3 сторінки), у якому покажіть, як екскурсологія взаємодіє з іншими науками (туризмологією, культурологією, музеєзнавством, історією, педагогікою).

Зверніть увагу:

- які методи екскурсології запозичує з інших дисциплін;
- як ці зв'язки сприяють підвищенню якості екскурсійних програм і підготовці фахівців.

5. Креативне завдання.

Тема: «Екскурсологія у XXI столітті: тенденції та інновації».

Створіть візуальний мініпроєкт (постер або коротку презентацію) із відображенням сучасних напрямів розвитку екскурсології: цифровізація, інклюзивність, віртуальні тури, креативні екскурсійні формати тощо.

Результатом виконання завдань є усвідомлення ролі «Екскурсології» в системі туристичних наук, формування аналітичних і дослідницьких навичок, розвиток уміння застосовувати наукові поняття у практичній екскурсійній діяльності та створенні власних методичних підходів.

ТЕМА №2. СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕКСКУРСІЙНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

МЕТА: дослідити історичні передумови виникнення екскурсійної діяльності, розкрити основні етапи розвитку екскурсійної справи в Україні та світі, визначити особливості становлення організаційних форм екскурсійної роботи, простежити вплив соціально-культурних і політичних процесів на формування сучасної екскурсійної системи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Обґрунтуйте основні етапи розвитку екскурсійної справи в Європі.
2. Охарактеризуйте розвиток екскурсійної діяльності в Україні в XIX–XX ст.
3. Порівняйте історичні моделі організації екскурсій у різних країнах.
4. Проаналізуйте роль культурно-освітніх товариств та музеїв у становленні екскурсійного руху.
5. Визначте особливості розвитку екскурсійної справи в період незалежності України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

1. Теоретичне завдання.

Тема: «Етапи становлення екскурсійної діяльності: від пізнавальних подорожей до сучасного туризму».

Підготуйте короткий реферат або есе, у якому:

- визначте хронологічні етапи розвитку екскурсійної справи в Європі та Україні;
- охарактеризуйте ключові події, що вплинули на її становлення;
- розкрийте значення екскурсій у культурному та освітньому розвитку суспільства.

2. Аналітичне завдання.

Тема: Порівняння історичних моделей екскурсійної діяльності у різних країнах

Мета завдання: визначити спільні та відмінні риси становлення й розвитку екскурсійної діяльності у двох країнах, виявити вплив соціокультурних, економічних та політичних чинників на формування моделей організації екскурсій, а також оцінити, які історичні практики можуть бути корисними для сучасної екскурсійної діяльності в Україні.

Зміст завдання:

1. Оберіть дві країни для порівняння (наприклад: Україна та Велика Британія, Франція та Польща, Німеччина та Італія).
2. Дослідіть історичні передумови розвитку екскурсійної справи у вибраних країнах.
3. Проаналізуйте ключові характеристики екскурсійної діяльності: мету, організаційні форми, роль держави та громадськості, цільові аудиторії, тематику екскурсій, технологічні зміни тощо.
4. Узагальніть результати аналізу у вигляді таблиці 2.1. Здобувачі освіти можуть *доповнити чи змінити* її, або створити *альтернативну таблицю* для порівняння *української та європейської* моделей екскурсійної діяльності.
5. Зробіть короткі висновки (5-7 речень) про відмінності, спільні риси та можливість адаптації зарубіжного досвіду в Україні.

Таблиця 2.1

Порівняння історичних моделей екскурсійної діяльності

Критерій порівняння	Україна	Польща
Період становлення		
Організаційні форми		
Цільова аудиторія		
Мета екскурсій		
Роль держави		
Типові теми екскурсій		
Інновації та сучасні тенденції		
Вплив історичних традицій на		

3. Дослідницьке завдання.

Тема: «Історичні постаті, які зробили внесок у розвиток екскурсійної справи».

Підготуйте міні-дослідження (2-3 сторінки) про одного або двох діячів (вітчизняних чи зарубіжних), які сприяли розвитку екскурсійної діяльності.

Зверніть увагу:

- у чому полягав їх внесок;
- як їх ідеї вплинули на подальше формування екскурсійної теорії та практики;
- які з їх підходів залишаються актуальними сьогодні.

4. Практичне завдання.

Тема: «Екскурсійна традиція мого регіону».

Підготуйте короткий опис (1-2 сторінки) або презентацію про розвиток екскурсійної діяльності у вашому регіоні:

- коли з'явилися перші екскурсії;
- які установи чи особистості відіграли ключову роль;
- як змінилася тематика екскурсій від історичних до сучасних форматів (цифрові, інтерактивні, тематичні).

5. Креативне завдання.

Тема: «Від ретроекскурсій до цифрових турів»

Створіть інфографіку, постер або коротке відео, яке візуалізує розвиток екскурсій від початку XIX століття до сучасності.

Покажіть ключові віхи (поява перших туристичних бюро, використання аудіогідів, цифровізація, віртуальні тури) та коротко опишіть їх вплив на сприйняття екскурсій.

Результатом виконання завдань стане глибше розуміння історичних передумов розвитку екскурсійної справи, вміння аналізувати джерела, порівнювати національні моделі, робити узагальнення та застосовувати історичний досвід у сучасній туристично-екскурсійній практиці.

ТЕМА №3. КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКСКУРСІЙ

МЕТА: дослідити сутність і принципи класифікації екскурсій, опанувати основні критерії поділу екскурсій за тематикою, формою проведення, тривалістю, складом учасників, а також визначити переваги та недоліки різних типів екскурсій у контексті сучасних тенденцій розвитку екскурсійної діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які основні принципи лежать в основі класифікації екскурсій?
2. Які існують критерії класифікації екскурсій (за тематикою, формою, тривалістю, складом учасників тощо)?
3. Які фактори впливають на вибір типу екскурсії?
4. Як поєднання кількох класифікаційних ознак допомагає формувати інноваційні екскурсійні продукти?
5. Які переваги й недоліки мають різні типи екскурсій з точки зору організатора та споживача?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

1. Теоретичне завдання

Тема: Принципи класифікації екскурсій

Ознайомтеся з основними підходами до класифікації екскурсій. Сформулюйте власне визначення поняття «*класифікація екскурсій*», з урахуванням сучасних тенденцій (інноваційні, цифрові, інтерактивні формати).

Питання для роздумів:

1. Чому класифікація є важливою для практики екскурсійної діяльності?
2. Як класифікація допомагає формувати екскурсійний продукт для різних цільових аудиторій?

2. Аналітичне завдання

Тема: Класифікація екскурсій за різними критеріями

Заповніть таблицю 3.1, класифікувавши екскурсії за основними критеріями.

Таблиця 3.1

Класифікація екскурсій

Критерій класифікації	Види екскурсій	Приклади
За тематикою		
За формою проведення		
За тривалістю		
За складом учасників		
За способом подачі матеріалу		
За використанням технологій		

3. Практичне завдання

Тема: Визначення переваг і недоліків різних типів екскурсій

Заповніть таблицю 3.2. Для кожного типу екскурсій вкажіть його переваги й обмеження з точки зору організації, сприйняття матеріалу, залучення аудиторії та економічної ефективності.

Таблиця 3.2

Переваги та недоліки типів екскурсій

Тип екскурсій	Переваги	Недоліки
Пішохідна		
Автобусна		
Віртуальна		
Театралізована		
Виробнича		
Інтерактивна / квест		

4. Творче завдання

Тема: Створення моделі класифікації екскурсій

Розробіть власну узагальнену схему (графічну або табличну) класифікації екскурсій, у якій відобразить сучасні тенденції – цифровізацію, інклюзивність, креативність, сталий розвиток.

До схеми додайте короткі пояснення (2-3 речення до кожної категорії).

5. Підсумкове запитання для рефлексії

Як класифікація екскурсій сприяє формуванню ефективних стратегій розвитку сучасного туризму?

Рекомендації для здобувачів освіти

1. Використовуйте приклади з реальних екскурсійних програм України та Європи.
2. Для візуалізації результатів можна створити *інфографіку* або *ментальну карту*.
3. Оцініть, які види екскурсій є найбільш перспективними у сучасних умовах (цифровізація, екотуризм, сталий розвиток, культурна спадщина).

Очікуваний результат:

Здобувач має:

- знати основні принципи класифікації екскурсій;
- уміти визначати тип екскурсії за різними критеріями;
- розуміти, як класифікація впливає на методику проведення;
- застосовувати знання для створення власних екскурсійних продуктів і маршрутів.

ТЕМА №4. МЕТОДИКА ТА ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ЕКСКУРСІЙ

МЕТА: опанувати основні принципи та етапи побудови екскурсії, навчитися застосовувати методику її розробки з урахуванням тематики, маршруту, логіки подачі матеріалу й особливостей аудиторії; розвинути навички творчого та аналітичного мислення при створенні концепції екскурсії, відборі об'єктів показу та формуванні екскурсійного тексту.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які етапи включає процес підготовки екскурсії?
2. Які принципи є основними при створенні екскурсійного маршруту?
3. У чому полягає логічна та композиційна побудова екскурсії?
4. Як формується структура екскурсії залежно від її теми й аудиторії?
5. Яке значення мають методи подачі екскурсійного матеріалу (словесний, наочний, практичний)?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ

1. Теоретичне завдання

Тема: Етапи створення екскурсії та принципи побудови маршруту

Проаналізуйте методичні джерела та складіть *таблицю 4.1*, у якій представте етапи підготовки екскурсії та основні дії екскурсовода на кожному з них.

Таблиця 4.1

Етапи створення екскурсії

Етап	Основний зміст роботи	Очікуваний результат
1. Вибір теми		
2. Відбір об'єктів показу		
3. Розробка маршруту		
4. Написання екскурсійного тексту		
5. Методична обробка матеріалу		
6. Репетиція та коригування		

2. Аналітичне завдання:

а) Тема: Логічна та композиційна побудова екскурсії

Проаналізуйте логіку побудови екскурсії (приклад таблиці 4.2) за обраною темою (наприклад: «Старе місто», «Таємниці Луцького Замку»).

Визначте, які частини композиції в ній присутні.

Таблиця 4.2

Композиційна структура екскурсії

Композиційна частина	Характеристика	Приклад з обраної теми
Вступ	Мотивація, привітання, короткий огляд маршруту	«Ми починаємо нашу подорож з головної площі міста...»
Основна частина	Послідовне розкриття теми через об'єкти показу	«На цій вулиці розташований один із найстаріших костелів...»
Завершення	Підбиття підсумків, відповіді на запитання, подяка	«Підсумовуючи, ми побачили розвиток архітектури міста у різні епохи...»

Зробіть короткі висновки: які композиційні принципи допомагають утримати увагу екскурсантів?

б) Створити *порівняльну таблицю* методичних принципів побудови екскурсії (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Порівняльна таблиця методичних принципів побудови екскурсії

Принцип	Зміст	Приклад застосування	Значення
Науковість	Використання достовірних джерел і фактів	Історичні довідки з архівів	Підвищує рівень довіри аудиторії
Логічність	Послідовність у подачі матеріалу	Перехід від давніх подій до сучасності	Полегшує сприйняття
Емоційність	Виклик інтересу через образність	Цікаві історії, легенди	Підсилює емоційний зв'язок
...

Після таблиці зробити висновок, які принципи найважливіші для створення сучасних екскурсій.

3. Практичне завдання

Тема: Розробка власної екскурсії за обраною темою

Розробіть авторську концепцію екскурсії, дотримуючись методичних етапів (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

План екскурсії

№ зупинки	Назва об'єкта	Короткий зміст інформації	Метод показу	Час (хв.)
1
2
3
4
Підсумок	—	Основні ідеї та ключові акценти	—	—

Рекомендації:

- тривалість екскурсії (60-90 хв);
- кількість зупинок (5-7 хв);
- обов'язково передбачте вступ і завершення;
- використовуйте різні методи показу: порівняння, реконструкцію подій, емоційний опис, візуальні матеріали.

4. Творче завдання

Тема: Візуалізація маршруту екскурсії

Створіть інтерактивну карту або інфографіку маршруту (можна у вигляді схеми, таблиці, QR-карти, цифрового туру).

Позначте:

- основні зупинки;
- тему кожної з них;
- методи показу;
- орієнтовний час перебування;

Приклад можна оформити у Word або Canva.

5. Завдання з критичним аналізом

Тема: Оцінювання якості побудови екскурсії

Проаналізуйте одну з відомих екскурсій (наприклад, відомого гіда чи туристичного маршруту).

Заповніть таблицю 4.5.

Таблиця 4.5

Критерії оцінки екскурсії

Критерій	Оцінка (1–5)	Коментар
Логічність побудови маршруту		
Відповідність темі		
Цікавість і подача матеріалу		
Робота з аудиторією		
Використання наочних матеріалів		
Емоційний вплив		

Після оцінювання сформулюйте 3-4 рекомендації щодо вдосконалення екскурсії.

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Які методичні принципи є ключовими для створення якісної, пізнавальної та емоційно насиченої екскурсії?

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ

1. Використовуйте сучасні методи – інтерактивність, цифрові платформи, мультимедіа.
2. Дотримуйтеся балансу між науковістю, логікою та емоційністю подачі.
3. Під час розробки екскурсії орієнтуйтеся на принципи інклюзивності, сталого розвитку та збереження культурної спадщини.

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати основні етапи методичної підготовки екскурсії;
- розуміти принципи побудови маршруту й логіки викладу матеріалу;
- уміти добирати об'єкти показу та засоби подачі інформації;
- виявляти творчий підхід до структурування екскурсійної розповіді;
- застосовувати методичні знання для створення власних екскурсій.

ТЕМА №5. ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ

МЕТА: ознайомити здобувачів освіти з технологічними етапами організації та проведення екскурсії, сформувати практичні вміння планування маршруту, керування групою, забезпечення безпеки та якості туристичного обслуговування; розвинути навички комунікації, логістичного мислення та відповідальності при реалізації екскурсійного процесу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які основні етапи включає технологічний процес проведення екскурсії?
2. Які вимоги висуваються до організації безпеки та комфорту екскурсантів?
3. Як формується маршрут і графік руху туристичної групи?
4. Яку роль відіграють гід та супровідні служби у забезпеченні якості проведення екскурсії?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАКРІПЛЕННЯ ПИТАНЬ

1. Теоретичне завдання

Тема: Етапи підготовки та проведення екскурсії

Ознайомтеся з основними методичними рекомендаціями та визначте ключові етапи процесу проведення екскурсії – від планування до підбиття підсумків (табл. 5).

Таблиця 5.1

Основні етапи технології проведення екскурсії

Етап	Зміст дій	Відповідальні особи / служби	Результат
1. Підготовчий	Вибір теми, створення маршруту, узгодження часу, бронювання транспорту	Менеджер, екскурсовод	Сформований маршрут і розклад
2. Організаційний	Формування групи, інструктаж, підготовка матеріалів, перевірка обладнання	Екскурсовод, адміністратор	Група готова до виїзду
3. Проведення екскурсії	Виконання маршруту, управління групою, інформування, взаємодія з партнерами	Екскурсовод, водій	Проведена екскурсія згідно плану
4. Завершальний	Підбиття підсумків, збір відгуків, аналіз ефективності	Екскурсовод, менеджер	Оцінка якості та рекомендації для

2. Аналітичне завдання

Тема: Логістика, час та безпека під час проведення екскурсій

Проведіть аналіз ключових аспектів, що впливають на якість екскурсії (табл. 5.2).

Таблиця 5.2

Основні фактори логістики та безпеки

Аспект	Характеристика / важливість	Приклад заходів для забезпечення
Маршрут	Логічна послідовність об'єктів, оптимальна відстань між зупинками	Попереднє узгодження із транспортними службами
Час	Тривалість екскурсії, час на огляд об'єктів, відпочинок	Створення таймінгу з точністю до 5 хв.
Безпека	Дотримання правил руху, санітарних норм, інструктаж учасників	Перевірка транспорту, аптечка, контакти екстрених служб
Комфорт	Умови транспорту, температура, фізичне навантаження	Забезпечення зупинок для відпочинку, води, туалетів
Комунікація	Чітка взаємодія між гідом, туристами, партнерами	Використання рацій, месенджерів або аудіогідів

Завдання:

На прикладі обраного маршруту (реального або умовного) – проаналізуйте, які труднощі можуть виникнути на кожному етапі, і як їх можна попередити.

3. Практичне завдання

Тема: Покроковий план організації екскурсії для туристичної групи

Розробіть власний *план проведення екскурсії*, враховуючи маршрут, час, тривалість зупинок, дії екскурсовода та допоміжного персоналу (приклад у таблиці 5.3).

Покроковий план проведення екскурсії

№ етапу / зупинки	Назва об'єкта / місце проведення	Зміст дій екскурсовода	Тривалість (хв.)	Примітки щодо безпеки / логістики
1	Пункт збору групи	Привітання, перевірка списку, інструктаж	10	Перевірка транспорту
2	Об'єкт №1	Історична довідка, показ об'єкта	15	Безпечне пересування
3	Об'єкт №2	Тематичний розповідний блок	20	Врахувати час пішої прогулянки
4	Об'єкт №3	Питання-відповіді, інтерактив	15	Організувати відпочинок
5	Повернення / завершення	Підсумок, подяка, збір зворотного зв'язку	10	Перевірка присутності

4. Практико-орієнтоване завдання

Тема: Інструкція для супроводу туристів під час екскурсії

Розробіть коротку інструкцію для супроводжуючого (екскурсовода або адміністратора групи). Інструкція має містити основні пункти (приклад – таблиця 5.4).

Пункти	Зміст інструкції
Перед виїздом	Перевірити маршрут, наявність квитків, документів, аптечки, контактів екстрених служб
Під час руху	Контроль присутності, дотримання розкладу, підтримання дисципліни, комунікація з водієм
На зупинках	Координація групи, нагадування про правила безпеки, допомога людям з обмеженими можливостями
Після екскурсії	Збір групи, підбиття підсумків, обговорення, звітність

Підготуйте коротку *пам'ятку для туристів* (5-7 пунктів), яка міститиме поради з поведінки, безпеки та етикету під час екскурсії.

5. Творче завдання

Тема: Інтерактивна екскурсія – нові технології проведення

Розробіть концепцію сучасної екскурсії з елементами цифровізації – наприклад, з використанням аудіогідів, QR-кодів, VR-технологій чи мобільних

додатків.

Опишіть:

- тему та локацію екскурсії;
- які технології застосовуються;
- як вони покращують досвід туристів;
- ризики або виклики впровадження.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Аналіз ефективності проведення екскурсії

Після перегляду або участі в екскурсії (реальній чи онлайн) заповніть таблицю оцінки:

Таблиця 5.5

Оцінка ефективності проведення екскурсії

Критерій	Оцінка (1–5)	Коментар / обґрунтування
Підготовка гіда		
Організація маршруту		
Таймінг та логістика		
Рівень взаємодії з групою		
Забезпечення безпеки		
Загальне враження		

Зробіть короткий висновок (5-7 речень): які фактори визначають успішність проведення екскурсії, та що можна вдосконалити?

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Які технологічні та організаційні аспекти є найважливішими для проведення якісної, безпечної та цікавої екскурсії?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати основні етапи технологічного процесу екскурсії;
- розуміти взаємозв'язок між підготовкою, організацією та проведенням екскурсій;
- уміти застосовувати сучасні технології в екскурсійній діяльності;

- володіти навичками організації групи й забезпечення якості екскурсійних послуг;
- аналізувати результати своєї діяльності для подальшого вдосконалення.

ТЕМА №6. МЕТОДИКА ВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ

МЕТА: сформувати у здобувачів освіти професійні компетентності в галузі методики ведення екскурсій, удосконалити вміння ефективно взаємодіяти з різними категоріями відвідувачів, керувати увагою аудиторії, підтримувати емоційний контакт та уникати типових помилок у роботі екскурсовода.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які основні вимоги висуваються до мовної культури екскурсовода?
2. Які особливості поведінки гіда при роботі з різними групами туристів?
3. Які прийоми допомагають підтримувати інтерес і активність екскурсантів?
4. Які найчастіші помилки допускають екскурсоводи під час ведення екскурсії, і як їх уникнути?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Мовна культура та комунікативна компетентність екскурсовода

Ознайомтесь із елементами мовної культури: дикція, інтонація, логічний наголос, темп мовлення. Складіть за зразком коротку характеристику кожного елемента (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Елементи мовної культури екскурсовода

Елемент мовної культури	Зміст / характеристика	Приклад реалізації у практиці гіда
Дикція	Чіткість вимови, розбірливість звуків	Повільна, чітка вимова при поясненні складних термінів
Інтонація		

Темп мовлення		
Логічний наголос		
Лексична точність		
Темп мовлення		

Завдання:

На основі таблиці підготуйте 5-хвилинний фрагмент екскурсійної розповіді (усно або письмово), звертаючи увагу на правильність мовлення, виразність і логічність викладу.

2. Практичне завдання

Тема: Взаємодія екскурсовода з різними групами відвідувачів

Проаналізуйте особливості поведінки екскурсовода під час роботи з різними типами екскурсантів: діти, молодь, люди похилого віку, іноземці, особи з інвалідністю (табл. 6.2).

Таблиця 6.2

Диференційований підхід у веденні екскурсій

Категорія відвідувачів	Особливості сприйняття інформації	Рекомендації для екскурсовода
Діти шкільного віку	Коротка концентрація уваги, потреба в емоціях	Використовувати ігрові елементи, запитання, інтерактив
Молодь	Активність, критичність, прагнення до діалогу	Включати дискусії, сучасні порівняння, жарти
Люди похилого віку	Повільніше сприйняття, потреба в комфорті	Говорити спокійно, робити зупинки, уникати складних термінів
Іноземці	Мовні бар'єри, культурні відмінності	Використовувати прості речення, візуальні матеріали, переклад
Особи з інвалідністю	Потребують адаптованого маршруту та ритму	Заздалегідь узгоджувати доступність, підтримувати повагу й терпіння

Завдання:

Розробіть коротку інструкцію поведінки екскурсовода для однієї з вказаних категорій (на вибір), де передбачте особливості комунікації, темп екскурсії, методи підтримки уваги.

3. Аналітичне завдання

Тема: Прийоми активізації уваги екскурсантів

Прийоми активізації уваги екскурсантів представлено у таблиці 6.3.

Таблиця 6.3

Методи активізації уваги туристів

Приєм	Сутність	Приклад застосування на екскурсії
Питання-відповідь	Залучення слухачів до діалогу	«Як ви думаєте, чому цей пам'ятник саме тут?»
Контраст	Порівняння фактів чи об'єктів	«Ця будівля збереглася, а інша – зруйнована війною»
Емоційна історія	Розповідь про людські долі, легенди	Історія про життя митця або місцевого героя
Візуальні акценти	Використання фото, карт, схем	Демонстрація зображень на планшеті
Рух і зміна ритму	Перехід від одного місця до іншого	Зміна темпу, залучення учасників у динаміку маршруту

Завдання:

Розробіть короткий сценарій (7–10 речень) уривку екскурсії з використанням *щонайменше трьох прийомів активізації уваги*.

4. Аналітично-практичне завдання

Тема: Типові помилки у веденні екскурсій та шляхи їх уникнення

Типові помилки у веденні екскурсій та шляхи їх уникнення представлено у таблиці 6.4.

Таблиця 6.4

Помилки екскурсоводів і рекомендації щодо їх усунення

Тип помилки	Прояв під час екскурсії	Наслідки	Спосіб уникнення
Надмірна кількість фактів	Перевантаження слухачів інформацією	Втрата уваги	Відбирати найцікавіше, скорочувати деталі
Монотонність мовлення	Відсутність емоцій, одноманітна інтонація	Нудьга, байдужість	Використовувати інтонаційні акценти, паузи
Порушення таймінгу	Затримки або поспіх	Дискомфорт, втрата маршруту	Планувати часові межі кожної зупинки
Ігнорування питань групи	Відсутність взаємодії	Зниження інтересу	Заохочувати діалог, створювати довіру
Відсутність	Звернення «в нікуди»	Відчуження	Підтримувати контакт

зорового контакту		аудиторії	очима з учасниками
-------------------	--	-----------	--------------------

Завдання:

Підготуйте міні-аналіз про найбільш поширені помилки, які ви спостерігали на екскурсіях (реальних або онлайн), та запропонуйте конкретні шляхи вдосконалення.

5. Творче завдання

Тема: Індивідуальний стиль екскурсовода як фактор успіху

Створіть короткий профіль ідеального екскурсовода, враховуючи такі аспекти:

- мовна культура;
- поведінковий етикет;
- харизма і стиль спілкування;
- здатність імпровізувати;
- повага до аудиторії.

Оформіть результати у вигляді таблиці або короткої характеристики (до 10 речень).

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Порівняльний аналіз техніки ведення екскурсій різних гідів

Перегляньте два відео або записи екскурсій (реальних, онлайн чи з навчальних ресурсів).

Проведіть порівняльний аналіз за наведеними критеріями (табл. 6.5).

Таблиця 6.5

Порівняльний аналіз техніки ведення екскурсій

Критерій	Гід 1	Гід 2	Висновок / оцінка
Виразність мовлення			
Контакт із групою			
Використання прийомів активізації уваги			
Чіткість структури розповіді			

Поведінка та манера подачі			
Загальне враження			

Завдання:

Напишіть короткий висновок (5-7 речень): які елементи зробили одну екскурсію більш ефективною та цікавою, а іншу – менш вдалою?

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Які професійні якості, мовні навички та поведінкові стратегії забезпечують успішне ведення екскурсії?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати основні методичні прийоми ведення екскурсій;
- уміти застосовувати їх відповідно до змісту, типу маршруту й аудиторії;
- володіти навичками ефективного мовлення, показу та взаємодії з групою;
- розуміти роль емоційності, логіки й педагогічного такту у спілкуванні з відвідувачами;
- формувати власний індивідуальний стиль ведення екскурсії.

ТЕМА №7. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСКУРСОВОДА

МЕТА: сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про професійну діяльність екскурсовода, його ключові компетентності, етичні норми та поведінкові стандарти; розвинути здатність до аналізу професійних ситуацій, прийняття рішень у конфліктних умовах та побудови власного професійного профілю (професіограми).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які основні компетентності необхідні сучасному екскурсоводу?
2. Які морально-етичні норми повинен дотримуватися гід у своїй роботі?
3. Які типові конфліктні ситуації можуть виникати під час екскурсій і як їх вирішувати?
4. Які складові включає професіограма екскурсовода?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Ключові професійні компетентності екскурсовода

Ознайомтесь із класифікацією компетентностей (загальні, професійні, соціальні, комунікативні).

Заповніть таблицю, визначивши власне розуміння кожної компетентності та приклади її прояву у професійній діяльності (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Компетентності сучасного екскурсовода

Вид компетентності	Зміст (як ви її розумієте)	Приклад прояву у практиці гіда
Комунікативна		
Організаційна		

Психологічна		
Інформаційно-аналітична		
Культурологічна		
Лідерська		
Мовна		
Емоційна стабільність		

Завдання:

Після заповнення таблиці підготуйте короткий висновок: *які три компетентності ви вважаєте найважливішими для сучасного екскурсовода і чому?*

2. Аналітичне завдання

Тема: Етичні принципи професійної діяльності екскурсовода

Ознайомтеся з базовими принципами професійної етики (чесність, толерантність, повага, нейтральність, тактовність, відповідальність) (табл. 7.2).

Проаналізуйте, як ці принципи виявляються у взаємодії гіда з туристами.

Таблиця 7.2

Етичні принципи роботи екскурсовода

Етичний принцип	Зміст / сутність	Приклад дотримання	Приклад порушення
Толерантність			
Повага до особистості			
Професійна відповідальність			
Чесність і достовірність інформації			
Нейтральність у політичних чи релігійних питаннях			
Тактовність			

Завдання:

Сформулюйте власний «*Кодекс поведінки екскурсовода*» з 5 коротких пунктів, які ви вважаєте найважливішими.

3. Практичне завдання

Тема: Типові конфліктні ситуації у роботі з туристами

Розгляньте наведені приклади або створіть свої на основі досвіду (реального чи змодельованого) (табл. 7.3).

Проаналізуйте можливі шляхи їх вирішення з позиції професійної етики, психології та безпеки групи.

Таблиця 7.3

Аналіз конфліктних ситуацій

Ситуація	Причина конфлікту	Можливі дії екскурсовода	Очікуваний результат
Турист запізнюється на екскурсію			
Один із учасників грубо поводить			
Турист вимагає змінити маршрут			
Екскурсант не згоден з історичним фактом			
Учасник скаржиться на фізичну втому чи погане самопочуття			

Завдання:

Після заповнення таблиці опишіть одну реальну або змодельовану ситуацію, де виник конфлікт під час екскурсії, і поясніть, як би ви її вирішили.

4. Дослідницьке завдання

Тема: Професіограма екскурсовода

Професіограма – це узагальнена характеристика вимог, які висуває професія до працівника (знання, вміння, якості, навички, умови праці). На основі аналізу навчальних матеріалів і власних спостережень заповніть таблицю 7.4.

Таблиця 7.4

Професіограма екскурсовода

Компонент	Характеристика	Ваші коментарі / оцінка
Загальні вимоги до освіти		
Професійні знання (історія, культура, туризм)		
Психологічні якості (стресостійкість, емпатія, увага)		
Комунікативні навички		

Організаторські здібності		
Зовнішня культура (зовнішній вигляд, манери, поведінка)		
Умови праці (графік, пересування, навантаження)		
Можливості професійного зростання		

Завдання:

На основі таблиці складіть короткий висновок (до 10 речень) – яким має бути сучасний екскурсовод, щоб успішно реалізувати себе у професії.

5. Креативне завдання

Тема: Професійний образ «ідеального гіда»

Створіть візуальний або текстовий портрет сучасного екскурсовода (можна у формі схеми, колажу, міні-есе або таблиці), який поєднує в собі:

- професійні компетентності;
- моральні якості;
- особистісні риси;
- стиль комунікації;
- підхід до роботи з групою.

Таблиця 7.5

Приклад шаблону таблиці

Рівень	Характеристика «ідеального гіда»
Професійний	
Етичний	
Психологічний	
Комунікативний	
Культурний	

Завдання:

Підготуйте коротку усну презентацію (3-5 хвилин) або письмовий опис цього образу.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Порівняння професійного рівня екскурсоводів

Оберіть двох гідів (реальних або з відеоматеріалів) і порівняйте їх професійну діяльність за запропонованими критеріями (табл. 7.6).

Таблиця 7.6

Порівняльний аналіз екскурсоводів

Критерій	Гід 1	Гід 2	Ваш висновок
Комунікабельність			
Подача матеріалу			
Мовна культура			
Поведінка з аудиторією			
Уміння вирішувати конфлікти			
Загальна професійність			

Завдання:

Напишіть коротке есе: *Які риси роблять гіда справді професіоналом і прикладом для наслідування?*

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Які особистісні, етичні та комунікативні якості формують професійний імідж сучасного екскурсовода?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати сутність професії екскурсовода, її вимоги й напрями діяльності;
- розуміти роль особистісних і професійних якостей у роботі з відвідувачами;
- уміти аналізувати стандарти професії в Україні та світі;
- володіти етичними нормами спілкування та поведінки;
- формувати власну модель професійного розвитку й удосконалення.

ТЕМА №8. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ЕКСКУРСІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ. ІНКЛЮЗИВНИЙ ПІДХІД В ЕКСКУРСІЯХ

МЕТА: сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності диференційованого та інклюзивного підходів у екскурсійній діяльності; навчити адаптувати екскурсійні програми для різних категорій відвідувачів (вікових, соціальних, культурних, фізичних груп); розвинути навички розроблення інклюзивних екскурсій та вміння працювати з різноманітною аудиторією.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Які чинники впливають на адаптацію екскурсій для різних цільових груп?
2. Які особливості має підготовка екскурсій для дітей, молоді, літніх осіб, осіб з інвалідністю?
3. Які міжнародні практики існують щодо розвитку інклюзивного туризму?
4. Як забезпечити ефективну комунікацію під час проведення екскурсій для іноземних туристів?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Чинники, що впливають на адаптацію екскурсій для різних аудиторій

Проаналізуйте основні фактори, які визначають особливості організації екскурсій для різних груп відвідувачів (вікові, соціальні, когнітивні, фізіологічні, культурні) (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Чинники адаптації екскурсій для різних цільових аудиторій

Категорія відвідувачів	Особливості сприйняття інформації	Потреби та обмеження	Рекомендації для екскурсовода
Діти дошкільного віку			
Учні / студенти			

Люди похилого віку			
Особи з порушеннями слуху			
Особи з порушеннями зору			
Іноземні туристи			

Завдання:

На основі заповненої таблиці сформулюйте короткий висновок (до 8 речень): як диференційований підхід допомагає підвищити якість екскурсійного обслуговування?

2. Практичне завдання

Тема: Розробка екскурсії для певної вікової групи

Оберіть одну вікову категорію (діти, підлітки, молодь, дорослі, люди похилого віку) і створіть концепцію екскурсії, адаптовану під особливості цієї групи (табл. 8.2).

Таблиця 8.2

Приклад структури адаптованої екскурсії

Елемент екскурсії	Зміст / опис
Тема екскурсії	
Цільова аудиторія	
Тривалість	
Маршрут / локації	
Методичні прийоми (ігрові, інтерактивні, емоційні тощо)	
Візуальні / аудіо матеріали	
Очікувані результати	

Завдання:

Підготуйте презентацію вашої адаптованої екскурсії, пояснивши, чому саме такі методи та інструменти є ефективними для обраної групи.

3. Дослідницьке завдання

Тема: Інклюзивні екскурсії у світовій практиці

Проаналізуйте приклади впровадження інклюзивних екскурсій у різних країнах (наприклад: музейні маршрути для людей із порушеннями зору у Франції, адаптовані тури в Італії, тощо).

Таблиця 8.3

Світові практики інклюзивного туризму

Країна / регіон	Приклад об'єкта / маршруту	Категорія туристів	Особливості адаптації	Можливість впровадження в Україні

Завдання:

Підготуйте короткий аналітичний звіт (до 1 сторінки) з узагальненням трьох найефективніших практик інклюзивного туризму та пропозицією, як їх можна реалізувати в українських умовах.

4. Аналітичне завдання

Тема: Особливості формування екскурсій для іноземних туристів

Проаналізуйте особливості роботи екскурсовода з іноземними відвідувачами (мовний бар'єр, культурні відмінності, комунікативний стиль, очікування туристів).

Таблиця 8.4

Підхід до роботи з іноземними туристами

Аспект обслуговування	Проблемні моменти	Методи адаптації / рішення	Приклади з практики
Мовна комунікація			
Культурні відмінності			
Подача історичного матеріалу			
Етикет і невербальна поведінка			
Візуальні матеріали			
Відповіді на нетипові запитання			

Завдання:

Після заповнення таблиці складіть короткий список «5 правил ефективної екскурсії для іноземців».

5. Креативне завдання

Тема: Створення інклюзивного туристичного маршруту

Розробіть концепцію інклюзивного туристичного маршруту для певного об'єкта або міста.

Таблиця 8.5

Проект інклюзивного маршруту

Назва маршруту	
Мета маршруту	
Цільова група (категорії туристів)	
Ключові об'єкти / зупинки	
Адаптаційні елементи (тактильні, звукові, візуальні)	
Тривалість / протяжність маршруту	
Очікуваний ефект / освітній чи культурний результат	

Завдання:

Підготуйте коротку презентацію маршруту, пояснивши, як він відповідає принципам інклюзивності та сталого туризму.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Доступність українських туристичних об'єктів для маломобільних груп населення

Проаналізуйте рівень доступності одного з туристичних об'єктів вашого регіону для осіб з інвалідністю або обмеженими можливостями.

Таблиця 8.6

Оцінка доступності туристичного об'єкта

Критерій доступності	Стан на сьогодні	Проблеми / бар'єри	Рекомендації щодо покращення
Доступність транспорту			
Вхід / вихід з об'єкта			
Інформаційна навігація			
Санітарно-побутові			

умови			
Підготовка персоналу			

Завдання:

Сформулюйте висновок (до 10 речень): *чи є ваш об'єкт справді інклюзивним і які кроки потрібні для покращення ситуації.*

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Яким чином інклюзивний і диференційований підходи сприяють розвитку гуманістичної, етичної та доступної моделі екскурсійної діяльності?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати принципи диференційованого та інклюзивного підходів в туризмі; розуміти потреби різних категорій екскурсантів;
- уміти адаптувати маршрут, зміст і методи подачі матеріалу;
- володіти етичними нормами роботи з людьми з особливими потребами;
- усвідомлювати роль інклюзивності як складової сталого розвитку туризму.

ТЕМА №9. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНІ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА СВІТОВОГО ДОСВІДУ

МЕТА: ознайомити здобувачів освіти з концепцією сталого розвитку у сфері екскурсійної діяльності; розвинути навички аналізу міжнародних моделей екскурсійної практики; навчити розробляти регіональні екскурсії з урахуванням екологічних, культурних та соціальних аспектів, а також принципів сталого туризму.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Що таке сталий розвиток у контексті туризму та екскурсійної діяльності?
2. Які ключові принципи сталого туризму впливають на організацію екскурсій?
3. Які світові моделі екскурсійної діяльності вважаються прикладом збалансованого розвитку?
4. Як локальні екскурсії можуть бути інтегровані у міжнародні туристичні маршрути?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Сталий розвиток у контексті екскурсійної діяльності

Ознайомтесь із поняттям «сталий туризм» і визначте, як його принципи впливають на планування, організацію та проведення екскурсій.

Таблиця 9.1

Принципи сталого розвитку в екскурсійній діяльності

Принцип сталого розвитку	Його сутність	Приклади реалізації в екскурсіях
Екологічна відповідальність		
Збереження культурної спадщини		

Соціальна справедливість		
Економічна збалансованість		
Освітня цінність		

Завдання:

Після заповнення таблиці сформулюйте короткий висновок: *Як принципи сталого розвитку можуть зробити екскурсії більш цінними для суспільства?*

2. Аналітичне завдання

Тема: Порівняння моделей екскурсійної діяльності у світі

Проаналізуйте особливості організації екскурсійної діяльності у різних країнах (наприклад, країни ЄС, Канада, Японія) за ключовими параметрами: законодавча база, участь громади, технологічні рішення, екологічні підходи (табл. 9.2).

Таблиця 9.2

Порівняння моделей екскурсійної діяльності у світі

Країна / регіон	Особливості організації екскурсій	Інновації / цифровізація	Екологічна складова	Чого можна навчитися Україні
Європейський Союз				
Канада				
Японія				

Завдання:

На основі таблиці складіть короткий аналітичний огляд (до 1 сторінки): *які елементи світового досвіду можна застосувати для вдосконалення екскурсійної діяльності в Україні?*

3. Практичне завдання

Тема: Розробка концепції регіональної екскурсії з урахуванням сталого розвитку

Оберіть свій регіон (область, місто або громаду) та створіть концепцію екскурсії, що поєднує екологічні, культурні та соціальні аспекти (табл. 9.3).

Таблиця 9.3

Концепція регіональної екскурсії сталого типу

Назва екскурсії	
Регіон / локації	
Мета екскурсії	
Екологічний аспект (як мінімізується шкода природі)	
Культурний аспект (збереження спадщини)	
Соціальний аспект (взаємодія з громадою, освітня складова)	
Тривалість / формат (пішохідна, вело, еко, віртуальна)	
Очікувані результати / ефекти	

Завдання:

Створіть короткий опис маршруту, де поясніть, як ваша екскурсія відповідає принципам сталого розвитку.

4. Дослідницьке завдання

Тема: Інтеграція локальних екскурсій у міжнародні маршрути

Дослідіть можливості об'єднання локальних екскурсій з міжнародними туристичними маршрутами (наприклад, через співпрацю з проектами UNESCO, European Heritage Routes, або програмами транскордонного туризму) (табл. 9.4)

Таблиця 9.4

Можливості інтеграції регіональних екскурсій у міжнародні маршрути

Міжнародний маршрут / ініціатива	Регіони / об'єкти України, що можуть бути включені	Умови участі / критерії	Переваги для місцевої громади

Завдання:

Підготуйте короткий аналітичний звіт із пропозицією: *які українські регіони або об'єкти можуть бути включені до міжнародних еко-чи культурних маршрутів, і яку користь це може дати місцевим громадам.*

5. Творче завдання

Тема: Промоція регіональної сталості через екскурсії

Розробіть ідею рекламного матеріалу (постеру, сторінки у соцмережах, короткого відео або слогану), що популяризує принципи сталого туризму вашого регіону (табл. 9.5).

Таблиця 9.5

Елементи промоційної кампанії

Назва ініціативи / екскурсії	
Ключове повідомлення (слоган)	
Цільова аудиторія	
Форма презентації (візуальна, аудіо, цифрова)	
Очікуваний вплив на туристів і громаду	

Завдання:

Сформулюйте короткий рекламний текст (до 5 речень), що передає ідею сталого розвитку через екскурсійну діяльність.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Оцінка рівня сталості екскурсійної діяльності у вашому регіоні

Проведіть самоаналіз місцевих екскурсійних програм з позиції трьох компонентів сталого розвитку: *економічного, екологічного та соціального*.

Таблиця 5.6

Оцінка сталості регіональної екскурсійної діяльності

Компонент сталого розвитку	Сильні сторони (наявне зараз)	Слабкі сторони / проблеми	Пропозиції щодо покращення
Економічний			
Екологічний			
Соціокультурний			

Завдання:

Підготуйте короткий висновок (до 1 сторінки): *Які кроки потрібно зробити, щоб екскурсійна діяльність вашого регіону стала більш сталою?*

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Як поєднання світового досвіду та принципів сталого розвитку може сприяти конкурентоспроможності української екскурсійної діяльності на міжнародному рівні?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- розуміти концепцію сталого розвитку та її застосування у сфері туризму;
- знати світовий і український досвід створення сталих екскурсійних продуктів;
- уміти аналізувати екскурсійну діяльність регіону з позиції екологічної, соціальної та економічної відповідальності;
- бути здатним розробляти екскурсійні маршрути відповідно до принципів сталого розвитку;
- усвідомлювати важливість гармонії між туризмом, природою та культурою.

ТЕМА №10. МУЛЬТИКУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ТА ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЕКСКУРСІЙНИХ МАРШРУТІВ

МЕТА: ознайомити здобувачів освіти з особливостями формування екскурсійних маршрутів на основі мультикультурної спадщини та природно-ресурсного потенціалу Волинського регіону; розвинути вміння інтегрувати природні, історичні й культурні ресурси у єдині тематичні маршрути; сприяти формуванню навичок створення регіональних екскурсій, що відображають культурну різноманітність та природну унікальність регіону.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Що таке мультикультурна спадщина та як вона проявляється на Волині?
2. Які природно-ресурсні об'єкти Волинського регіону мають найбільший екскурсійний потенціал?
3. Як поєднати природні та культурні ресурси в одному туристичному маршруті?
4. Яку роль відіграє мультикультурність у збереженні локальної ідентичності?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Мультикультурна спадщина Волині як основа екскурсійної діяльності

Ознайомтеся з поняттями *мультикультурна спадщина*, *етнокультурна різноманітність*, *культурна ідентичність* і визначте, як ці аспекти формують зміст екскурсійних маршрутів у Волинській області (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Об'єкти мультикультурної спадщини Волинського регіону

Назва об'єкта	Місцезнаходження	Культурна або етнічна приналежність	Історико-культурне значення	Можливість включення в екскурсію

Завдання:

Після заповнення таблиці сформулюйте короткий висновок (5-7 речень): чому саме мультикультурна спадщина є важливим чинником розвитку екскурсій на Волині.

2. Аналітичне завдання

Тема: Природно-ресурсний потенціал Волині в екскурсійній діяльності

Дослідіть основні природні ресурси регіону (озера, парки, заказники, ландшафти) та визначте їх придатність для створення туристичних маршрутів.

Таблиця 10.2

Природно-ресурсні об'єкти Волинської області

Назва природного об'єкта	Тип ресурсу (озеро, ліс, заказник, тощо)	Рекреаційне значення	Стан збереження	Потенціал для екскурсій

Завдання:

На основі таблиці складіть короткий аналітичний огляд: які природні ресурси Волині можна ефективно використати для розвитку екскурсійної діяльності.

3. Практичне завдання

Тема: Розробка екскурсійного маршруту, що поєднує культурні та природні об'єкти Волині

Розробіть маршрут, який інтегрує як об'єкти природи (озера, ліси, заповідники), так і культурну спадщину (замки, храми, етнографічні музеї).

Таблиця 10.3

Концепція регіонального екскурсійного маршруту «Природа і культура Волині»

Назва маршруту	Основні локації	Тематика маршруту	Тривалість / формат	Культурний аспект	Природний аспект	Очікувані результати / ефекти

Завдання:

Створіть короткий опис маршруту: як поєднання природної та культурної складової підвищує привабливість Волинського регіону для туристів.

4. Дослідницьке завдання

Тема: Мультикультурні маршрути як інструмент міжнародної інтеграції

Дослідіть, які міжнародні культурні ініціативи або маршрути (наприклад, *Європейські культурні маршрути, Via Regia, тощо*) можуть бути доповнені об'єктами Волині.

Таблиця 10.4

Можливості інтеграції Волині у міжнародні культурні маршрути

Міжнародний маршрут / ініціатива	Потенційні об'єкти Волині	Умови / критерії участі	Переваги для громади	Можливі форми співпраці

Завдання:

Підготуйте короткий аналітичний звіт: які волинські об'єкти можуть бути інтегровані у міжнародні маршрути, і яку користь це принесе місцевим громадам.

5. Творче завдання

Тема: Промоція мультикультурної спадщини Волині

Створіть ідею рекламного матеріалу (постеру, відеоролика, сторінки в соцмережах або туристичного слогану), що популяризує багатокультурність і природну унікальність Волині.

Таблиця 10.5

Елементи промоційної кампанії «Волинь – край природи і культур»

Назва ініціативи / екскурсії	Ключове повідомлення (слоган)	Цільова аудиторія	Форма презентації	Очікуваний вплив на громаду і туристів

Завдання:

Сформулюйте короткий рекламний текст (до 5 речень), що передає ідею Волині як регіону гармонійного поєднання культур і природи.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Збереження локальної ідентичності через екскурсійну діяльність

Проведіть самоаналіз сучасних екскурсійних програм Волині: наскільки вони підтримують місцеву культуру, традиції, мову, народні ремесла, екологічну свідомість.

Таблиця 10.6

Оцінка рівня сталості та культурної збереженості екскурсійної діяльності Волині

Компонент розвитку	Сильні сторони (наявне зараз)	Слабкі сторони / проблеми	Пропозиції щодо покращення
Культурний			
Екологічний			
Соціальний			

Завдання:

Підготуйте короткий висновок: які кроки потрібно зробити, щоб екскурсійна діяльність на Волині сприяла збереженню культурної ідентичності та природної спадщини регіону.

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Як мультикультурна спадщина та природні ресурси Волині можуть підвищити її туристичну привабливість і конкурентоспроможність на міжнародному рівні?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- розуміти поняття мультикультурної спадщини та природно-ресурсного потенціалу регіону;
- знати основні культурні й природні об'єкти Волині, придатні для екскурсій;
- уміти розробляти тематичні маршрути з урахуванням культурної різноманітності;
- оцінювати роль екскурсій у збереженні локальної ідентичності;
- бути здатним популяризувати культурно-природну унікальність Волинського регіону.

ТЕМА №11. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЦИФРОВІЗАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ФОРМАТИ

МЕТА: ознайомити здобувачів освіти з сучасними інноваційними технологіями у сфері екскурсійної діяльності; розвинути вміння застосовувати цифрові інструменти у створенні та проведенні екскурсій; навчити оцінювати вплив цифровізації на якість екскурсійного обслуговування та взаємодію з туристами.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Охарактеризуйте основні цифрові технології в екскурсіях (AR, VR, аудіогіди, онлайн-тури).
2. Визначте переваги та обмеження використання віртуальних екскурсій.
3. Яким чином мультимедійні технології змінюють формат традиційних екскурсій?
4. Як цифровізація впливає на якість екскурсійного продукту та взаємодію з відвідувачами?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Теоретичне завдання

Тема: Цифрові технології у сучасній екскурсійній діяльності

Ознайомтеся з ключовими поняттями: *доповнена реальність (AR)*, *віртуальна реальність (VR)*, *аудіогіди*, *онлайн-тури*, *цифрові карти* та визначте їх роль у створенні інноваційних екскурсійних продуктів.

Таблиця 11.1

Основні цифрові технології в екскурсіях

Технологія	Суть / характеристика	Приклад використання	Потенціал для розвитку

Завдання:

Після заповнення таблиці сформулюйте короткий висновок: як цифрові технології змінюють формат екскурсійної діяльності.

2. Аналітичне завдання

Тема: Віртуальні екскурсії – новий вимір туристичного досвіду

Проаналізуйте приклади віртуальних екскурсій (музеї, історичні місця, природні об'єкти) та визначте їхні переваги та обмеження.

Таблиця 11.2

Переваги та виклики віртуальних екскурсій

Приклад віртуальної екскурсії (установа / локація)	Формат (AR, VR, 3D, відео)	Основні переваги	Можливі недоліки / обмеження

Завдання:

Напишіть короткий аналітичний огляд: чому віртуальні екскурсії стають важливим інструментом освіти та туризму.

3. Практичне завдання

Тема: Розробка концепції екскурсії з використанням мультимедійних засобів

Створіть концепцію екскурсії, у якій використовуються цифрові технології (мобільний додаток, AR-гід, інтерактивні елементи, QR-коди тощо).

Таблиця 11.3

Концепція мультимедійної екскурсії

Назва екскурсії	Локації / об'єкти	Використані технології	Мета екскурсії	Очікуваний ефект	Цільова аудиторія

Завдання:

Опишіть коротко, як використання мультимедіа підвищує інтерес та залучення туристів під час екскурсії.

4. Дослідницьке завдання

Тема: Світові практики цифровізації у сфері екскурсій

Дослідіть приклади країн або міст, які активно впроваджують цифрові рішення в екскурсійну діяльність (наприклад, Естонія, Японія, Франція).

Таблиця 11.4

Порівняння світових практик цифровізації екскурсій

Країна / місто	Технології, що використовуються	Особливості реалізації	Результати / вплив на туризм	Що може перейняти Україна

Завдання:

Підготуйте короткий звіт: які цифрові рішення зі світового досвіду можна застосувати для розвитку екскурсій в Україні.

5. Творче завдання

Тема: Промоція цифрової екскурсії

Розробіть ідею промоційного матеріалу для просування вашої цифрової екскурсії (постер, відео, сторінка в соцмережах, QR-флаєр, тощо).

Таблиця 3.5

Елементи промоційної кампанії «Цифрова подорож моїм містом»

Назва ініціативи / екскурсії	Ключове повідомлення (слоган)	Цільова аудиторія	Форма презентації	Очікуваний вплив

Завдання:

Напишіть короткий рекламний текст, що популяризує сучасний формат екскурсій через цифрові технології.

6. Завдання на критичне мислення

Тема: Вплив цифровізації на якість екскурсійного обслуговування

Проаналізуйте, як впровадження цифрових технологій змінює роботу екскурсовода, комунікацію з туристами та доступність туристичних об'єктів.

Таблиця 3.6

Оцінка впливу цифровізації на екскурсійну діяльність

Напрямок впливу	Позитивні зміни	Потенційні ризики	Пропозиції для оптимізації
Інтерактивність та залучення туристів			
Якість обслуговування			
Доступність екскурсій для різних груп			
Професійна роль екскурсовода			

Завдання:

Сформулюйте короткий висновок: чи покращує цифровізація якість екскурсійного обслуговування, і які виклики вона створює для фахівців галузі.

ПІДСУМКОВЕ ЗАПИТАННЯ

Як цифрові технології можуть забезпечити інноваційність, доступність та конкурентоспроможність екскурсійної діяльності в Україні?

Очікуваний результат:

Після опрацювання теми здобувач повинен:

- знати основні цифрові технології, що використовуються у екскурсійній діяльності;
- розуміти переваги й недоліки цифрових форматів;
- уміти розробляти інноваційні екскурсійні продукти з мультимедійними елементами;
- оцінювати вплив цифровізації на якість туристичних послуг;
- бути готовим до використання цифрових інструментів у професійній діяльності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Що є предметом і об'єктом вивчення екскурсології?
2. Які основні категорії та терміни використовуються в екскурсології?
3. У чому полягає наукова сутність екскурсії як явища?
4. Як екскурсологія пов'язана з іншими науками (географія, історія, культурологія тощо)?
5. Які основні завдання стоять перед екскурсологією як галуззю науки?
6. Як формується поняття «екскурсійний продукт» у межах екскурсології?
7. Яке місце займає екскурсологія в системі підготовки фахівців з туризму?
8. Як зародилася екскурсійна діяльність у світі?
9. Які етапи розвитку екскурсійної справи можна виділити в Україні?
10. Яку роль відігравали громадські організації у формуванні екскурсійної культури
11. Які тенденції спостерігаються у світовій екскурсійній справі XX–XXI ст?
12. Як розвиток транспорту вплинув на формування екскурсійних маршрутів?
13. Які постаті зробили вагомий внесок у розвиток екскурсійної справи?
14. Як змінилися цілі та зміст екскурсій від давнини до сьогодення
15. Які події сприяли професіоналізації екскурсійної діяльності?
16. Яке значення має історичний досвід для сучасної екскурсології?
17. За якими ознаками класифікують екскурсії?
18. Що таке тематична екскурсія і як вона формується?
19. У чому полягають відмінності між оглядовими та спеціалізованими екскурсіями?
20. Як класифікують екскурсії за способом пересування?
21. Які особливості мають навчальні, виробничі та культурно-пізнавальні екскурсії?
22. Як розрізняються індивідуальні та групові екскурсії?
23. Яку роль відіграє цільова аудиторія в класифікації екскурсій?
24. Які критерії визначають рівень складності екскурсійного маршруту?

25. Як класифікація допомагає при розробці екскурсійного продукту?
26. Які сучасні тенденції з'явилися у класифікації екскурсій у цифрову добу?
27. Які етапи включає методика розробки екскурсії?
28. Які принципи лежать в основі побудови екскурсії?
29. Як визначається тема та мета екскурсії?
30. Яку роль відіграє логічна структура маршруту?
31. Як формується сценарний план екскурсії?
32. У чому полягає значення підбору об'єктів показу?
33. Як забезпечити зв'язність між окремими зупинками маршруту?
34. Які методи можна використати для активізації уваги екскурсантів?
35. Яку роль відіграють наочні матеріали в побудові екскурсії?
36. Як адаптувати методику до різних типів аудиторії?
37. Які основні етапи проведення екскурсії?
38. Як підготуватися до виходу на маршрут?
39. Яку роль відіграє вступна частина екскурсії?
40. Як організувати рух і безпеку групи?
41. Які форми взаємодії з екскурсантами є найефективнішими?
42. Як екскурсовод управляє часом під час проведення екскурсії?
43. Яке значення має емоційний контакт з групою?
44. Як підсумкова частина впливає на загальне сприйняття екскурсії?
45. Як оцінити успішність проведення екскурсії?
46. Які сучасні технології допомагають у процесі проведення екскурсій?
47. У чому полягає специфіка методики ведення екскурсії?
48. Як формуються навички мовлення екскурсовода?
49. Які прийоми тримання уваги екскурсантів застосовуються найчастіше?
50. Як адаптувати текст до різних типів аудиторії?
51. Яке значення має інтонація, темп і логічні паузи?
52. Як використовуються питання для активізації групи?
53. Які методи візуалізації допомагають підсилити сприйняття матеріалу?

54. Як працювати з об'єктами, що мають складне історичне або технічне значення?
55. Як розвивається індивідуальний стиль екскурсовода?
56. Як поєднувати інформативність та емоційність під час ведення екскурсії?
57. Які основні функції виконує екскурсовод?
58. Які професійні якості необхідні сучасному екскурсоводу?
59. Які етичні норми регулюють роботу екскурсовода?
60. Як розвивати комунікативні навички?
61. Які методи самоконтролю ефективні у професійній практиці?
62. Як екскурсовод формує позитивний імідж маршруту та регіону?
63. Як працювати з різними типами туристів?
64. Яку роль відіграє культура мови в професії екскурсовода?
65. Як впроваджувати інновації у власну професійну діяльність?
66. Що означає диференційований підхід у екскурсіях?
67. Як визначається цільова аудиторія для розробки екскурсії?
68. Які особливості мають дитячі екскурсії?
69. Як адаптувати екскурсії для людей похилого віку?
70. Які вимоги висуваються до інклюзивних екскурсій?
71. Як створити безбар'єрне середовище для усіх відвідувачів?
72. Яку роль відіграє комунікація у роботі з різними групами?
73. Як технології допомагають забезпечити доступність екскурсій?
74. Які переваги має інклюзивний туризм для суспільства?
75. Як екскурсовод може сприяти соціальній інтеграції через екскурсії?
76. Що таке сталий розвиток у контексті екскурсійної діяльності?
77. Які екологічні принципи необхідно враховувати під час організації екскурсій?
78. Як екскурсії можуть сприяти збереженню культурної спадщини?
79. Які світові практики сталого туризму варто перейняти в Україні?
80. Як громада може брати участь у розвитку сталих екскурсій?
81. Яку роль відіграють екологічні сертифікації у туризмі?

82. Як сталий розвиток впливає на економічну ефективність туризму?
83. Які є приклади успішних сталих маршрутів у світі?
84. Як екскурсії можуть формувати екологічну свідомість туристів?
85. Як поєднати культурну, соціальну й екологічну складові у регіональній екскурсії?
86. Що таке мультикультурна спадщина і як вона проявляється в регіонах?
87. Які типи культурних об'єктів є базою для створення екскурсій?
88. Як природно-ресурсний потенціал впливає на туристичну привабливість регіону?
89. Як поєднати природні й культурні об'єкти в одному маршруті?
90. Як екскурсії сприяють міжкультурному діалогу?
91. Як використовувати природно-культурні ресурси без шкоди для довкілля?
92. Які цифрові технології найчастіше застосовують у сучасних екскурсіях?
93. Як впровадження AR і VR змінює сприйняття екскурсій?
94. Які переваги мають віртуальні екскурсії для освітнього процесу?
95. Як створюються мультимедійні маршрути?
96. Яку роль відіграють мобільні додатки у цифровізації туризму?
97. Як штучний інтелект може бути використаний у екскурсійній сфері?
98. Які ризики і виклики супроводжують цифровізацію туризму?
99. Як сучасні технології впливають на професію екскурсовода?
100. Як поєднати традиційні й цифрові підходи в організації екскурсій?

Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Аксьонова Н. В. Організація екскурсійної діяльності: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 240 с.
2. Богатирьова. Г.А. Екскурсологія : метод. рек. до вивч. дисц. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2021. 54 с.
3. Лисюк Т. В. Інноваційні технології в туризмі : навчальний посібник. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 323 с.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/27634>.
4. Повалій Т. Л. Організаційно-екскурсійна діяльність : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2022. – 173 с.
5. Слатвінська Л. А. Організація екскурсійної діяльності : навчальний посібник. Умань : Візаві, 2022. – 205 с.
6. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В.В. Екскурсологія :

- підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В.О. Негодченка. Дніпро : ДГУ, 2022. 370 с.
7. Чернишова Т.М. Організація екскурсійної діяльності: навчальний посібник. Житомир: Поліський національний університет, 2022. 160с.
 8. Лисюк Т.В., Терещук О.С., Білецький Ю.В. Перспективи розвитку екскурсійної діяльності у зв'язку із посиленням інтеграційних процесів на українсько-польському прикордонні. *Економіка та суспільство*. 2022. №41. URL: <http://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-1>.
 9. Лисюк Т.В., Терещук О.С., Білецький Ю.В. Віртуальні екскурсії – інноваційний напрям у туристичній діяльності Волині. *Економіка та суспільство*. 2023. №53. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-44>.
 10. Лисюк Т.В., Мірошніков Д.Г. Скансени України – інноваційний напрям музейного туризму. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк. 2023. №1 (2). С. 86-95. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.1>.
 11. Лисюк Т.В., Ройко Л.Л., Терещук О.С. Історичні музеї як інституції пам'яті в інноваційно-цифровій екскурсійній діяльності України. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк, 2024. № 3 (3). С.134–143. DOI : <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.14>.
 12. Лисюк Т.В., Семенюк О.Ю. Сталий розвиток у сфері туризму і рекреації: інноваційні технології та екологічні підходи. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5824> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-28>.
 13. Лисюк Т.В., Костів Б.Т. Інноваційні підходи до цифровізації екскурсійної діяльності в умовах трансформації туристичного простору. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5971> DOI:
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-34>.

14. Лисюк Т.В. Екскурсологія у цифрову епоху: методологічні підходи та практичні інновації. *Економіка та суспільство*. 2025. № 75. URL:
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6117/6059>
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-75-27>.
15. Лисюк Т.В. Екскурсійна діяльність як засіб популяризації мультикультурної історичної спадщини Волині. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL:
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6269> DOI:
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-53>

Додаткова

1. Імена Луцька: сторінка у соціальній мережі Фейсбук. URL:
<https://www.facebook.com/ImenaLutska/>.
2. Захарчук О.С, Лисюк Т.В. Туристично-екскурсійна діяльність як перспективний напрям популяризації мультикультурної історичної спадщини регіону. *Індустрія туризму і сфера гостинності в Україні та світі: сучасний стан, проблеми й перспективи розвитку* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Луцьк, 16 травня 2024 р.) / відпов. ред. Л.В. Ільїн. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2024. С. 19-23.
3. Лисюк Т.В., Терещук О.С., Демчук О.А. Екскурсійна діяльність у Волинській області в умовах пандемії. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка: Науковий журнал. Вип.7. Херсон : Видавничий дім «Гельвестика», 2021. С.73-81. DOI: <http://doi.org/10.32851/2708->

4. Лисюк Т.В., Терещук О.С., Білецький Ю.В. Організація туристичних подорожей на ринку туристичної індустрії в умовах COVID-пандемії. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <http://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-27>.
5. Лисюк Т.В. Екскурсійна діяльність на Волині. *Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги*: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачєво, 29-30 вересня 2022 р.) – Мукачєво: МДУ, 2022. С 13-15.
6. Лисюк Т.В., Ройко Л.Л., Білецький Ю.В. Інноваційні інформаційно-комунікативні технології у сфері туризму. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-26>
7. Лисюк Т.В. Цифрова трансформація в індустрії туризму. *XII Міжнародна науково-практична конференція математика. Інформаційні технології. Освіта*. (Луцьк-Світязь, 2 – 4 червня 2023 р.) Луцьк: ВНУ, 2023. С. 110-112.
8. Лисюк Т.В, Ройко Л.Л, Горяєва А.І. Інноваційні інформаційні процеси у розвитку туристичного сектору України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-60>
9. Лисюк Т.В. Інноваційні екскурсійно-музейні послуги на туристичному ринку України. *Світ наукових досліджень. Випуск 28*: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 21-22 березня 2024 р.) / за ред. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. 2024. 191 с.
10. Семенюк О.Ю, Лисюк Т.В. Цифрові технології як каталізатор інновацій у туризмі: від маркетингу до управління досвідом клієнтів. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів* : матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 08–09 листопада 2024 р.) / за ред. Ю. М.

- Барського, В. Й.Лажніка. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2024. С.208-212.
11. Лисюк Т. В. Цифрові технології у сфері туризму: сучасні рішення та майбутні тренди. *Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики : матер.* Міжнар. науково-практ. конф., (15 квітня 2025 року м. Харків) / Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетоваю. Харків, 2025. С. 296-299.
12. Микола Головань та його химери: історія легенди Луцька. URL: <https://lutsk.rayon.in.ua/topics/384270-mikola-golovan-ta-iogo-himeri-istoriialeghendi-lutska> (дата звернення: 20.01.2026).
13. Паньків Н., Гуменяк В. Діджиталізація туристичних маршрутів в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. *Development Service Industry Managemen.* 2024. No 1. С. 253–267. [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(37\)7](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(37)7).
14. Писарева І., Яловнича К. Сталий розвиток туризму в цифрову епоху: розвиток смартдестинацій. *Економіка та суспільство.* 2024. No 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-104>.

Інтернет-ресурси

1. Галузеві стандарти. **Перелік національних стандартів сфери туризму.** [Електронний ресурс]. URL: <https://surl.li/gummtq> (дата звернення: 20.01.2026).
2. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». Офіційний сайт [Електронний ресурс]. URL: <https://uaguides.com/> (дата звернення: 20.01.2026).
3. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. URL: <https://surl.li/pqevpo> (дата звернення: 20.01.2026).
4. ДСТУ 28681.1-95 Туристсько-екскурсійне обслуговування. Проектування туристських послуг. [Електронний ресурс]. – URL:

- <https://surl.li/zzerwc> (дата звернення: 20.01.2026).
5. ДСТУ 28681.3-95 Туристично-екскурсійне обслуговування. Вимоги щодо забезпечення безпеки туристів і екскурсантів. [Електронний ресурс]. – URL: <https://surl.li/ozhbws> (дата звернення: 20.01.2026).
 6. ДСТУ EN 15565:2016 «Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів» (EN 15565:2008, IDT). [Електронний ресурс]. URL: <https://surl.li/pqevpo> (дата звернення: 20.02.2026).
 7. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». [Електронний ресурс]. URL: <https://uaguides.com/> (дата звернення: 20.01.2026).
 8. Закон України «Про туризм» від 15.01.2015 № 124–VIII. URL: [Електронний ресурс]. URL: <https://surli.cc/zxlmwk>. (дата звернення: 20.01.2026).
 9. Про охорону культурної спадщини [Електронний ресурс] : Законом України // Верховна Рада України. – Чинний. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> (дата звернення: 20.01.2026).
 10. Природно-заповідний фонд України. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.pzf.in.ua/index.php/lmm-look> (дата звернення: 20.01.2026).
 11. Сторінка курсу «Екскурсологія» на платформі Moodle Волинського національного університету імені Лесі Українки [Електронний ресурс]. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/> (дата звернення: 20.01.2026).
 12. Туристичні гіді. Навчальний курс Академії НТОУ. [Електронний ресурс]. URL: <https://academy.ntou.ua/tourismguides.html> (дата звернення: 20.01.26).

Навчально-методичне видання

Лисюк Тетяна Василівна

ЕКСКУРСОЛОГІЯ

методичні рекомендації до виконання самостійної роботи для здобувачів

другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності ІЗ «Туризм та рекреація» освітньо-професійної програми «Туризм